

nju katere izmed uveljavljenih »ženskih« poetik ali številnim pastem problemskega obzorja mladostniškega pesnjenja.

Skoraj dosledno v vseh pesmih je v središčno vlogo postavljen pesničin »jaz« in vsa ubesedenja izraščajo iz razmerja med pesnico kot lirskim subjektom in svetom v najširšem pomenu. Pozicija tega lirskega subjekta je pravzaprav specifična: s svetom se ne staplja povsem, vendar se mu tudi ne postavlja v brezkompromisno opozicijo in ga bodisi resignirano sprejema, bodisi se z njim zagrizeno spopada. Zdi se, da pravzaprav želi razširiti meje svojega sveta, da se želi izogniti položaju, ki je popisan v pesmi Ujeta sem: »Ujet v ta krog / je moj korak le pesek, / ki se pretaka / skozi cedilo težkega spanja.« Videti je, da možnost, kako »pljuskniti preko okna«, Žerjalovi ponuja predvsem narava, pa ne morda v podaljšku Murnovega impresionizma ali še manj v panteistični viziji; narava jo privlači preprosto kot s človeškim grešenjem neoskrunjeni prazvir življenja, tudi človeškega. Vrnitev v naravo pomeni ritualno očiščenje, zato ne presenečajo verzi: »... postanem morje... postanem obala... me zemlja rodi... trepetlika sem... živim med brezami... sama sem drevo, moje veje so zelene.« To so pastelni zapisi miroljubnega sožitja med človekom in naravo, ki ga dobrohotno sprejema, v primerjavi z ljudmi, naveličanimi vsega, ki so »že daleč med hribi, ki jim ne vedo imen, ker so pomembne le ceste.«

Nič manj prosojno zastrta ni govorica Žerjalove tedaj, ko spregovori o ljubezni: »Vedno mi stopiš naproti / od daleč. / Ko ujamem tvojo roko, / sem že upehana. / Potem obmolčim / in sprejem govoro mraka. / Čisto počasi / se spusti name žarek / tvojega pogleda. / Tedaj vzbrsti večerna roža.«

V pesmih Vite Žerjal se subjektivna in intimistična motivika, ki je pravza-

prav značilnost vse njene generacije, učinkovito združuje z značilno tenkočutno in osebnostno upesnitvijo. Zato zbirka Pljusknem preko okna ni le pomemben prispevek k »prijhajajoči« literaturi, temveč napoveduje tudi pridruževanje sodobni slovenski liriki in njeno sooblikovanje.

Andrej Blatnik

JUGOSLOVANSKA IN SLOVENSKA POEZIJA V RUŠČINI

Dve antologiji

V Sovjetski zvezi sta v minulemu letu (z letnico 1981) izšli dve zanimivi in za prodor naše poezije v svet nadvse pomembni knjigi: POEZIJA SODOBNE JUGOSLAVIJE (Poezija sodobne Jugoslavije), ki je izšla pri založbi Hudožestvenna literatura v Moskvi, uredile so jo in bio-bibliografske podatke o avtorjih zapisale J. Beljajeva, N. Korenevska, O. Kutasova in M. Rižova, uvodni esej z naslovom Pesniki sodobne Jugoslavije pa je napisal V. Ognjev. Druga antologija pa ima naslov ZEMLJA IN POGUM, Sodobna slovenska poezija (Zemlja i mužestvo, sodobna slovenska poezija); izšla je pri založbi Progress v Moskvi, uredil jo je Aleksander Romanenko, ki je prevedel tudi nekatere pesmi in napisal uvodni esej Pogum sodobnika. Prevode so oskrbeli številni prevajalci, med katerimi so tudi ugledni pesniki od Leonida Martinova in Borisa Sluckega do Margarite Aliger in drugih.

V Poezijo sodobne Jugoslavije so urednice zajele krajše izbore kar sedemindeset pesnikov jugoslovanskih narodov in narodnosti, med njimi je devetnajst Slovencev. Razporejeni so po letnicah rojstva in ne po narodni pripadnosti; na prvem mestu je predstavljen Vladimir Nazor s štirimi pes-

mimi, končujeta pa antologijo dve pesmi bosansko hercegovskega pesnika Stevana Tončića, ki se je rodil leta 1947.

Slovensko poezijo zastopajo tile pesniki: Oton Župančič s sedmimi pesmimi iz zbirke *Zimzelen pod snegom*, med katerimi so pesmi, *Veš, poet, svoj dolg?* v prevodu A. Surkova, *Rekvizicija* v prevodu B. Sluckega in *Slovo* v prevodu L. Martinova; Alojz Gradnik je predstavljen z osmimi pesmimi, med njimi so *Triglav*, *Poslednji gost*, *Maja in mrtvi brat*, *Dim*, *Belo in črno ter Smrti*, prevedla pa sta jih M. Zenkevič in pesnik David Samojlov; prav toliko je tudi pesmi *Edvarda Kocbeka* v prevodu G. Kružkova, le pesem *Poziv* je prevedel J. Levitanski, sicer pa so izbrane pesmi *V požgani vasi*, *Smrtne ure*, *Igra*, *Ponočni veter*, *Noe*, *Predmeti in Prošnja*, vse iz zbirke *Groza*; Jože Udovič je zastopan s šestimi pesmimi iz zbirke *Ogledalo sanj*, prevedel jih je A. Kušner, le *Poslednjo minuto* N. Stefanovič; tudi pesmi *Mateja Bora* so iz zgodnjega povojnega obdobja, izbranih je osem, prevedla sta jih A. Štajnberg in M. Vaksmaher, le balado *Kurir* je imenitno prevedel pesnik Aleksej Surkov (*Na Merzlyj Laz provedat' nas / hodil junec — svjaznoj. / Skvoz problesk slez ulybku nes / v naš krug, kak v dom rodnoj, / trevožno ždal, čtob sumrak pal / tumannoj pelenoj.*); iz poezije *Ceneta Vipotnika* so izbrane štiri pesmi, *Petra Levca* pet, med njimi so *Elegija*, *Žareči pepel*, *Marčni dan*, *Brin in Balada* v prevodu V. Vinogradova in A. Kušnerja; sedem pesmi predstavlja poezijo *Ivana Minattija*, *Pohod in Maj ob Soči* je prevedel pesnik Boris Slucki; prav toliko je tudi pesmi *Cirila Zlobca* v prevodu E. Vinokurova, med njimi so: *Pobeglo otroštvo*, *Jutro in Večer*; iz poezije *Lojzeta Krakarja* je izbranih osem pesmi, ki jih je prevedlo pet prevajalcev — Slucki, Kušner, Fonjakov, Levitanski in Plitčenko; s sedmimi pes-

mimi je predstavljen tudi *Tone Pavček*, prevedli pa so jih E. Vinokurov, J. Levitanski, štiri pa *Margarita Aliger*; tudi iz poezije *Janeza Menarta* je izbranih sedem pesmi, med katerimi je tri prevedel Boris Slucki, med njegovimi prevodi je tudi *Ljubi kruhek — Hlebušek* (*Kogda ešče pelenki zolotil / i mamenku ručonkoj molotil, / v te godi ja na boj ne vyhodil / za hlebušek*); *Dane Zajc* je predstavljen s šestimi pesmimi v prevodu J. Morica — *Veliki črni bik*, *Kepa pepela*, *Prsti jutra*, *Oči*; štiri pesmi *Gregorja Strniše* iz zbirke *Odisej* je prevedel O. Čuhončev; osem pesmi ima *Kajetan Kovič*, večino je prevedel *Moric*, dve pa M. Ryžova; pet pesmi predstavlja poezijo *Svetlane Makarovič* v prevodu M. Virti, prav toliko pesmi *Ervina Fritza* v prevodu N. Vinhanena, s štirimi pesmimi v prevodu V. Korčagina je zastopan *Tomaž Šalamun*, prav toliko jih ima tudi *Tone Kuntner*, prevedli pa so jih J. Levitanski, G. Kurenjov in V. Lukjanova.

Sicer pa ne bo odveč, če navedemo imena vseh izbranih pesnikov v zaporedju, kakor so predstavljeni v antologiji: *Vladimir Nazor*, *Oton Župančič*, *Alojz Gradnik*, *Tin (Avgustin) Ujevič*, *Miloš Crnjanski*, *Dušan Matić*, *Desanka Maksimović*, *Gustav Krklec*, *Milan Dedinac*, *Dobriša Cesarić*, *Edvard Kocbek*, *Dragutin Tadijanović*, *Mirko Banjević*, *Radovan Zogović* (z osmimi pesmimi), *Drago Ivanišević*, *Oskar Davičo*, *Janko Džonović*, *Skender Kulenović*, *Marin Franičević*, *Grigor Vitez*, *Aleksander Ivanović*, *Jože Udovič*, *Tanasije Mladenović*, *Matej Bor*, *Cene Vipotnik*, *Branko Čopić*, *Mak Dizdar*, *Dušan Kostić*, *Jure Kaštelan*, *Slavko Janevski*, *Blaže Koneski*, *Svetislav Mandić*, *Vesna Parun*, *Vasko Popa*, *Vladimir Čerkez*, *Aco Šopov*, *Peter Levec*, *Radonja Vešović*, *Mira Alečković*, *Ivan Minatti*, *Branko V. Radičević*, *Ciril Zlobec*, *Gogo Ivanovski*, *Miodrag Žalica*, *Lojze Krakar*, *Zvoni-*

mir Golob, Lazo Karovski, Milivoj Slavčiček, Srbo Ivanovski, Stevan Raičković, Slobodan Marković, Slavko Mihalić, Tone Pavček, Enver Džerdžeku, Miodrag Pavlović, Gane Todorovski, Mateja Matevski, Janez Menart, Dane Zajc, Gregor Strniša, Izet Sarajlić, Ivan Slamnig, Ante Popovski, Ivan V. Lalić, Kajetan Kovič, Dare Sekulić, Ljuban Taškovski, Sreten Perović, Milo Kralj, Jevrem Brković, Duško Trifunović, Petre Andrejevski, Branko Miljković, Blažo Ščepanović, Adem Gajtani, Ljubomir Simović, Borislav Radović, Vito Marković, Mihail Rendžov, Radovan Pavlovski, Milovan Danojlić, Branislav Petrović, Azem Škrelji, Gojko Dapčević, Dragan Kulundžija, Svetlana Markarović, Matija Bečković, Nikica Petrak, Božidar Milidragović, Milan Komenić, Ervin Fritz, Tomaž Šalamun, Ali Podrimlja, Luko Paljetak, Tone Kuntner, Rajko Petrov — Nogo in Stevan Tontić.

Nič čudnega, da knjiga obsega 510 strani.

V uvodnem eseju Vladimir Ognjev pojasnjuje zgodovinske korenine in literarne tokove, ki so navdihovali in spodbujali pesniško snovanje v Jugoslaviji. Za pesnike Bora, Udoviča in Kocbeka ugotavlja, da so »včerašnji intelektualci postali Titovi vojaki; delili so kruh in upanje z ljudstvom«. Ustavlja se pri posamičnih pesnikih (Desanki Maksimović, Juretu Kaštelanu, ki ga pozna osebno) in iz njihove poezije lušči nacionalno tematske in estetske posebnosti. Za povojno obdobje ugotavlja, da so se »v živi pesniški praksi spremenile smeri, preoblikovale teme, presnavljala zdrava izročila« in omenja, da je bilo tudi v jugoslovanskem pesniškem snovanju obdobje, ko je poezija upesnjevala politična gesla, vendar je bilo to obdobje kratko. In ko razčlenja »prostor« poezije jugoslovanskih sodobnih pesnikov, išče humanistične prvine, govori o številnih tokovih v tej poeziji in za Ša-

lamuna npr. ugotavlja skrajno pomenko zamotanost (predel'naja zašifrovannost'). To je »odprta« poezija, povzema na koncu svojega eseja, češ da izpričuje najrazličnejše vplive. »Njena poveza s poezijo sovjetskih narodov (s sovjetsko mnogonacionalno poezijo), to je treba odkrito reči, ni nič kaj trdna. Toda obojestransko poznavanje (in izid te knjige je eden izmed konkretnih korakov na tej poti) je koristno za to in drugo stran. Rad bi omenil plemenito delo naših kolegov iz Jugoslavije na področju prevajanja ruske in sovjetske poezije. G. Krklec, D. Maksimović, R. Zogović, S. Raičković, G. Todorovski, T. Pavček in drugi pesniki so nadarjeno prevedli v jezike jugoslovanskih narodov dela mnogih sodobnih avtorjev naše dežele...« Ob kratkih bio-bibliografskih zapisih o posamičnih pesnikih je tudi navedeno, kaj vse so posamezniki tudi prevajali iz ruščine; za Župančiča, da je prevajal Puškina, Ljermontova in Koljčova, za Gradnika, da je bil med prvimi, ki je v slovenščino prevajal Gorkega, njegove povesti Makar Čudra, Starka Izergil, Čelkaš in druge. Prav tako je za posamezne avtorje navedeno, kaj je bilo v knjižni obliki objavljeno v ruščini, za Župančiča npr. »Probuždenie« leta 1961 in »Lirika« leta 1978, ali za Crnjanskega, da so njegove Selitve izšle v ruskem prevodu leta 1978.

Glede prevodov že dve skopi navedbi lahko ilustrirata, da so izjemno natančni, saj je znano, da so ruske šole prevajanja zelo temeljite. Praviloma je ohranjen izvorni ritem s pesniškimi figurami in kakšnih pomenskih pomot ni opaziti. Takole pa zvenijo verzi Tomaža Šalamuna v ruščini: »V Ljubljane — sobytie: gljadite, / Tomaž Šalamun s ženoju Maruškoj / v magazin pošel za molokom! / Kupit — i, už tak vedetsja isstari, / vyp'jet. / And that's history« (Vot i vsja istorija).

Antologija »sodobne slovenske poezije« Zemlja in pogum, ki jo je zložil

nedvomno dobro informiran poznavalec slovenske književnosti Aleksander Romanenko, pa je pesniški almanah drugačne vrste. Na 280 straneh prinaša zajetne izbore tehle slovenskih pesnikov: Edvarda Kocbeka, Jožeta Udoviča, Mateja Bora, Toneta Pavčka in Janeza Menarta v približno enakem obsegu. Prevajalcev je tudi tu veliko, nekateri so isti, kot npr. Kružkov pri Kocbeku; nekaj Kocbekovih in Udovičevih pesmi pa je prevedel urednik Romanenko sam, precej Udovičevih pesmi sta prevedla L. Dymova in R. Sef, Borove J. Denisov, J. Levitanski, G. Pliški, M. Vaksmaher, izbor iz pesnitve Šel je popotnik skozi atomski vek pa Romanenko sam. Pri poeziji Toneta Pavčka se je tudi tu najbolj angažirala poetesa Margarita Aliger poleg Levitanskega, pesmi Prošnja in Molitev pa je prevedel Jevgenij Vinokurov, poet, ki ga je v slovenščino prevajal Pavček, medtem ko je Menartove pesmi večinoma prevedel J. Moric, nekatere pa tudi O. Nikolajeva.

Romanenkov uvod pa je izčrpna interpretacija poezije pesnikov, za katere se je bil odločil.

Gotovo ni treba posebej poudarjati, da sta antologiji sodobne jugoslovanske in slovenske poezije v ruščini izjemno pomembni knjižni izdaji, saj omogočata ustrezno seznanjanje s slovensko in jugoslovansko poezijo v vsem slovenskem jezikovnem prostoru. Njun pomen je toliko večji, ker so ju pripravili ruski uredniki in prevajalci in pri predstavljanju tokov sodobne jugoslovanske pesniške ustvarjalnosti segli široko. Seveda bi se dalo ugovarjati posamičnim izborom v predstavljanju sodobne jugoslovanske poezije, ker da je segel samo v posamične zbirke; vendar je poglobljeno to, da sta taki antologiji nastali in da se nadaljuje kontinuiteta medsebojnega informiranja o pesniškem snovanju, vzpostavljena ob koncu prejšnjega stoletja.

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

Že v prejšnji številki smo poročali o tem, kako so se v ugledni praški reviji Světová literatura spomnili slovenskih prizadevanj z znanstvenofantastično literaturo. Za kratek pregled in prevode je poskrbel ambasador slovenske književnosti na Češkoslovaškem, František Benhart. Poznamo ga tudi s strani Sodobnosti, saj sodeluje v vsakoletni bralnici, ki je dosegla že stoto knjižno oceno. Pri tem naj omenimo, da piše Benhart kar v slovenščini, kar je izjema med tujimi sodelavci. Njegova slovenščina je lepa in bogata in skoraj vsaka teh ocen, ki so sicer praviloma kratke, je v svoji analizi besedil in v oceni njihove prednosti pogostokrat že miniaturni portret avtorja in njegovega dela. Za nas so njegove ocene dragocene tudi zato, ker iz njih razbiramo, kako lahko gleda na slovensko literarno produkcijo nekdo, ki je zunaj prestižnih in oblastvenih zdrah. In v Benhartu imamo prav takega širokega človeka, ki sega po avtorjih vseh starosti in usmeritev ter skuša znotraj njihovega dela poiskati njihovo vrednost. Razveseljiva je njegova obširna bibliografija prevedenih del v češčino, kakor tudi njegovo stalno spremljanje našega literarnega dogajanja na češkem radiu in v revijalnem tisku. Izraziteje se pojavlja tudi v časopisu Světová literatura. To pot pregledjmo dve številki. V drugi številki sta kar dva njegova prispevka o nas (in pri tem moramo povedati, da revija objavlja prevode prispevkov, ki so jih napisali najpomembnejši sodobni književniki v svetu): predstavil je zgodovinski roman Saše Vuge *Erazem Predjamski*, in sicer s spremnim zapisom in daljšim odlomkom. Izčrpna pa je tudi Benhartova seznanitev bralcev z Njegoševim nagrado. Ob tem, ko je navedel, da so jo leta 1981 podelili Josipu Vidmarju, je podal nadroben